Norsk lovgiving om kulturminner

– før, nå (og kanskje i morgen)

Fortidsminneforeininga
National Trust of Norway

NASJONALT:

- Stortinget beslutter lovene

- Departement har overordnet styring
- Direktorat (Riksantikvaren) nasjonalt ansvar

REGIONALT

- Statsforvalter ivaretar Stortingets beslutninger regionalt
- Fylkeskommunen har ansvar for kulturminner etter Kulturminneloven

LOKALT

- Kommunen

PLAN OG BYGNINGSLOVEN

- Arealbruk, planlegging

- Bygging

KULTURMINNELOVEN

- Beskytte kulturminner

Foto: Fortidsminneforeningen

Fortidsminneforeininga
National Trust of Norway

Fortidsminneforeininga er ein frivillig kulturvernsorganisasjon som si

PLAN OG BYGNINGSLOVEN

- Håndheves av kommunen

Plansaker

- Kommuneplan/-delplan
- Arealplan/-bebyggelsesplan

- Demokratiske prosesser
  - -Høringer
  - - Politisk beslutning

PLAN OG BYGNINGSLOVEN

Byggesaker

Hva og hvordan kan du bygge, endre eller rive?

- Vedtatte planer
- Byggeforskrift

FORTIDSMINNEFORENINGEN
National Trust of Norway

Fortidsminneforeininga er ein frivillig kulturvernsorg
landet.

KULTURMINNER I PBL

Kan beskyttes gjennom planer
- Kommuneplan/-delplan
- Areal/-bebyggelsesplan
- Kulturminneplan (e.l)

Bestemmelser knyttet til byggedelen

UTFORDRINGER:

- Kunnskap

Politisk:
- Andre hensyn vektlegges tungt
- Kortsiktighet
- Forhandlingskultur

(Når mamma sier nei, spør pappa
- eller spør igjen i morgen)

- Klima/miljø

KULTURMINNELOVEN - UTVIKLING

Forvaltes av
- Klima og miljødepartementet
- Riksantikvaren
- Fylkeskommunen
- Sametinget

Foto: Fortidsminneforeningen

Fortidsminneforeininga
National Trust of Norway

Fortidsminneforeininga er ein frivillig kulturvernsorganisasjon s

KULTURMINNELOVEN – HØYDEPUNKTER

Kap. I. Formål og virkeområde.

§ 1. *Lovens formål.*

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

0 Endret ved lov 3 juli 1992 nr. 96.

§ 2. *Kulturminner og kulturmiljøer – definisjoner.*

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

Reglene om kulturminner og kulturmiljøer gjelder så langt de passer også for botaniske, zoologiske eller geologiske forekomster som det knytter seg kulturhistoriske verdier til.

Etter denne lov er det kulturhistorisk eller arkitektonisk verdifulle kulturminner og kulturmiljøer som kan vernes. Ved vurdering av verneverdier kan det i tillegg legges vekt på viktige naturverdier knyttet til kulturminnene.

0 Endret ved lover 3 juli 1992 nr. 96, 19 juni 2009 nr. 100 (ikr. 1 juli 2009 iflg. res. 19 juni 2009 nr. 704).

HVA KAN DEN?

Automatisk fredning
- Løse gjenstander fra før 1537
- Bygninger, bygningsrester og anlegg fra før 1537
- Erklært stående byggfra før 1649
- Samiske kulturminner fra før 1917

Vedtaksfredning
- Kulturminner og -miljøer av nasjonal verdi

Kirker listeført
Undersøkelsesplikt
Meldeplikt for tiltak på bygg fra før 1850
Vedlikeholdsplikt
«Nasjonale interesser»

Fortidsminneforeininga
National Trust of Norway

Fortidsminneforeininga er ein frivillig kulturvernsorganisasjon som sidar

UTFORDRINGER:

- Eksklusivt. Begrenset anvendelse, nasjonal (eller stor regional verdi) ca 6000 objekter

- Top down

- Lappete lovverk (Fartøy, -miljø osv)

- Objektfokus

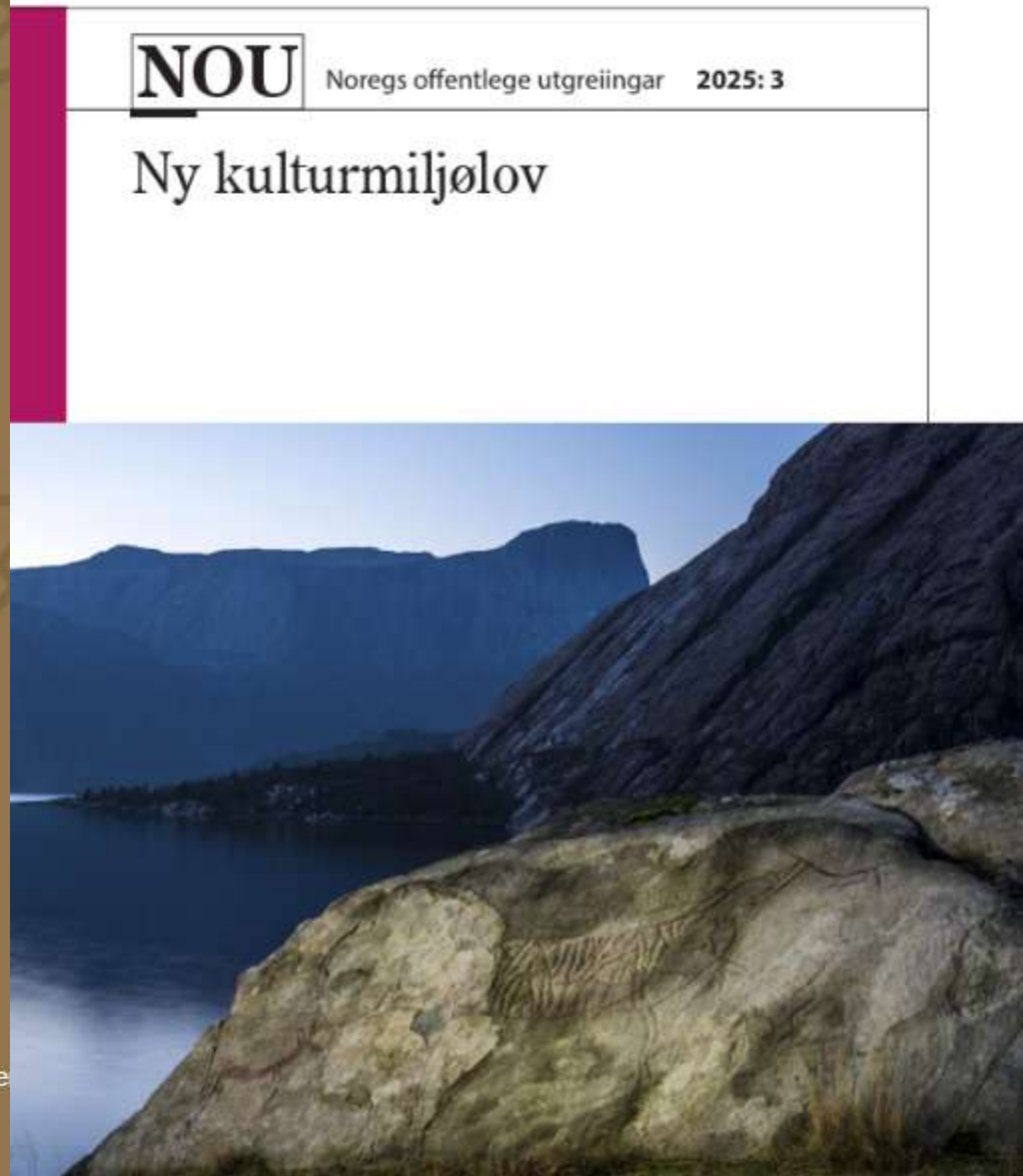
- Svært omstendelige prosesser

- Lite egnet i konflikter

NOU 3-25.

Ny kulturmiljølov

FAGLIG UTVIKLING

Burra–charteret (1979-2013)

Nara–dokumentet (1994)

Valettakonvensjonen (1995)

Faro-konvensjonen (2008/2012)

Verdier

- Historisk kildeverdi

- Tilskrevet mening/betydning

«...eit kulturmiljø er verneverdig dersom nokon meiner at det er det.»

Fortidsminneforeininga
National Trust of Norway

Fortidsminneforeininga er ein frivillig kulturvernsorgani

§ 1 *Føremål*

Føremålet med lova er å ta vare på eit mangfald av kulturmiljø som kjelde til kunnskap og som grunnlag for tilhøyrsle, oppleving og bruk for dagens og komande generasjonar.

Det er eit felles ansvar å ta vare på kulturmiljø som del av kulturarven gjennom vern og berekraftig bruk, og i ei heilskapleg miljø- og ressursforvaltning.

Fortidsminneforeininga
National Trust of Norway

Fortidsminneforeininga er ein frivillig kulturvernsorganisasjon som sidan 1844 ha

§ 2 *Kva kulturmiljø som kan takast vare på etter lova*

Kulturmiljø med høg kulturhistorisk verdi kan takast vare på etter denne lova.

Når det skal vurderast om eit kulturmiljø har høg kulturhistorisk verdi, kan det leggjast vekt på immateriell kulturarv og viktig naturmangfald. Så langt dei høver, gjeld reglane i denne lova òg botaniske, zoologiske eller geologiske førekomstar som har kulturhistorisk verdi.

Fortidsminnefore
National Trust of Norway

§ 13 *Medverknad*

Når eit forvaltningsorgan skal ta avgjerder som kan påverke kulturmiljø, skal enkeltpersonar, lokalsamfunn, grupper og organisasjonar få høve til å medverke.

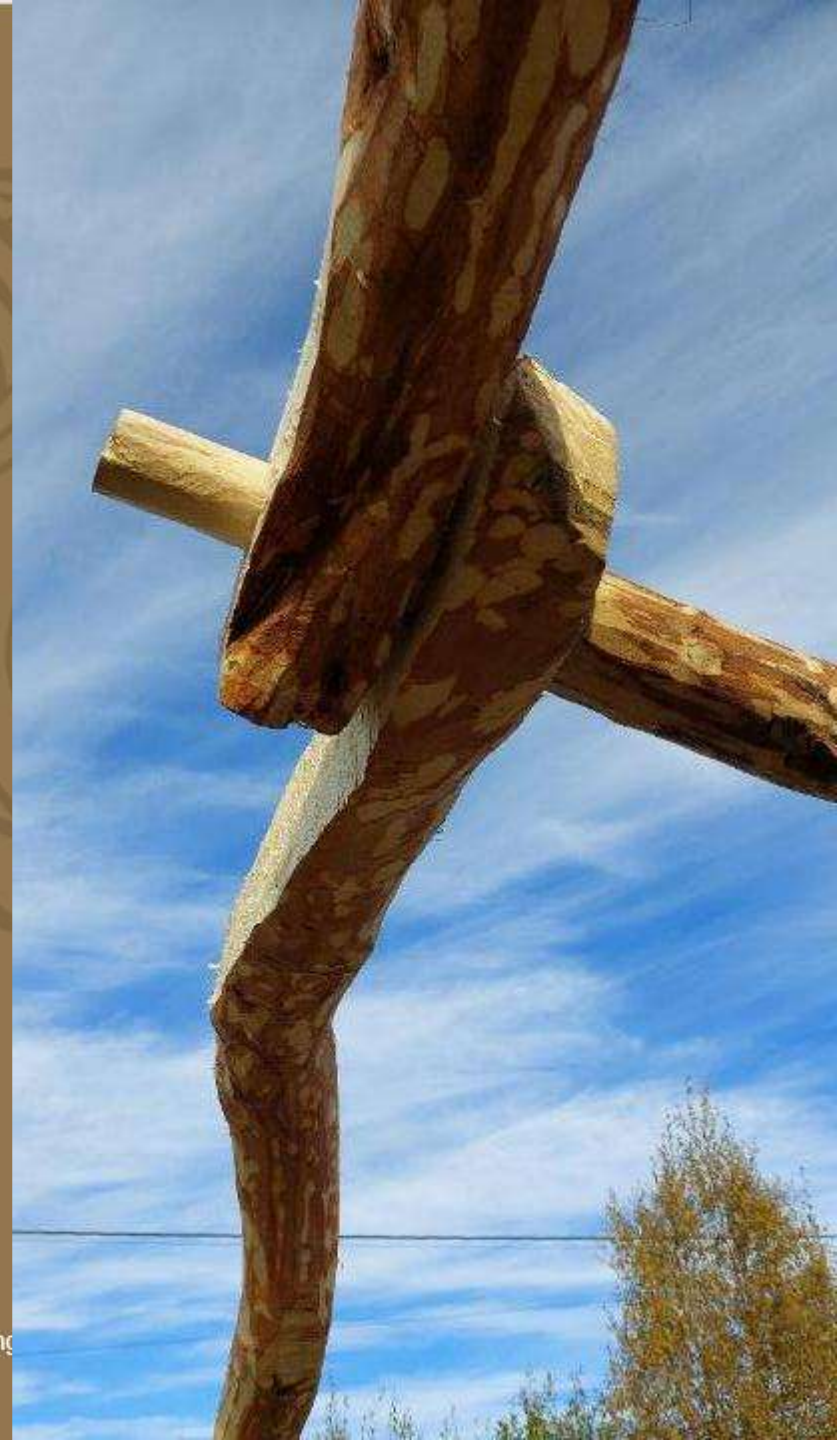
Representative organisasjonar har rett til å uttale seg og til å klage på enkeltvedtak innanfor interesseområdet sitt.

Styresmaktene har eit særskilt ansvar for å sikre at dei nasjonale minoritetane romanifolket/taterar, skogfinnar, kvenar/norskfinnar, romar og jødar får høve til aktivt å medverke i saker som gjeld forvaltninga av deira kulturmiljø.

§ 14 *Vektlegging av kulturmiljøet til urfolk og nasjonale minoritetar*

Dersom eit forvaltningsorgan skal ta avgjerder som kan påverke kulturmiljøet til samar, romanifolket/taterar, skogfinnar, kvenar/norskfinnar, romar og jødar, skal organet leggje stor vekt på korleis kulturmiljøet kan tryggje og utvikle kulturen, språket og samfunnslivet.

(Pluss flere §64 og §67)

§ 22 *Kva kulturmiljø som kan fredast ved vedtak*

Kulturmiljø med høg kulturhistorisk verdi kan fredast ved vedtak. Det gjeld mellom anna

a) jordfaste kulturminne
b) byggverk og anlegg
c) kyrkjer
d) lause kulturminne
e) transportminne
f) skipsfunn
g) offentlege minnesmerke
h) kulturpåverka natur
i) bygningsmiljø
j) kulturminneområde, medrekna område med jordfaste kulturminne eller marine område
k) kulturlandskap

Naturmangfald som ikkje er påverka kan inngå i fredninga

§ 24 *Forenkla freding av kulturmiljø ved enkeltvedtak*

Fylkeskommunen og Sametinget kan ved enkeltvedtak frede det utvendige av og konstruksjonen til kulturmiljø med høg kulturhistorisk verdi .....

§ 44 *Samtykke til riving og vesentleg endring*

Kommunen kan ikkje utan samtykke frå fylkeskommunen
eller Sametinget gje løyve etter plan- og bygningsloven til riving eller vesentleg endring av byggverk eller anlegg som er oppført i tida fram til og med 1850.

I Nord-Troms og Finnmark gjeld kravet om samtykke for byggverk og anlegg som er oppførte i tida fram til og med 1945. Departementet fastset i forskrift i kva kommunar i Nord-Troms dette gjeld.

For eiere:

§ 31 *Forvaltnings- og skjøtselsplanar*

§ 51 *Forbod mot å nekte forsikring*

§ 65 *Rettleiing til eigaren av noko som er freda*

Immateriell kulturarv

§2 … Når det skal vurderast om eit kulturmiljø har høg kulturhistorisk verdi, kan det leggjast vekt på immateriell kulturarv og viktig naturmangfald. ..

§ 43 *Ansvar for immateriell kulturarv*

Kulturmiljøstyresmakta har eit særleg ansvar for å sikre dei faga, teknikkane og praksisane som er knytt til kulturmiljø som kan fredast etter denne lova.

Eit mindretal (Fjeldheim) føreslår som *andre avsnitt*:

Riksantikvaren kan lage lister over fag, teknikkar og praksisar som knyter seg til ivaretakinga av den materielle kulturarven, og over tradisjonsberarar, organisasjonar eller enkeltpersonar som utøver, dokumenterer og fører vidare desse.

Fortidsminneforeningen
Dronnings gate 11
N-0152 Oslo
Telefon: (+47) 23 31 70 70

